Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U001171

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 25-04-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ситайло Юрій Вікторович

2. Yurii V. Sytailo

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 031

Назва наукової спеціальності: Релігієзнавство

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Релігієзнавство

Дата захисту: 16-06-2026

Спеціальність за освітою: 033 Філософія

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 13092

Повне найменування юридичної особи: Житомирський державний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125208

Місцезнаходження: вул. В. Бердичівська, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Житомирський державний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125208

Місцезнаходження: вул. В. Бердичівська, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 12.21.51, 21.15.61.11, 21.21

Тема дисертації:

1. Ґенеза етатизму у контексті православного віровчення

2. Genesis of Etatism in the Context of Orthodox Doctrine

Реферат/анотація:

1. Актуальність дослідження зумовлена зростанням ролі держави у сфері світоглядного, морального та релігійного регулювання, що особливо загострюється в умовах російсько-української війни. Етатизм постає як світоглядно-ідеологічна парадигма, у межах якої держава набуває сакралізованого статусу та підпорядковує релігійний дискурс політичним цілям, легітимуючи насильство й колективну підлеглість. Це зумовлює необхідність комплексного аналізу історичних, богословських і філософських передумов формування етатистського мислення в православній традиції. У дисертації обґрунтовано теоретико-методологічні засади дослідження етатизму, розкрито його витоки в ранньохристиянській традиції та еволюцію у візантійській моделі взаємодії Церкви і держави. Проаналізовано трансформацію етатизму в сучасному православ'ї, зокрема в ідеології «русского мира», а також визначено цивілізаційні, екзистенційні та безпекові виміри етатистських наративів у контексті російсько-української війни. Встановлено, що в українському науковому дискурсі етатизм досліджується в межах кількох підходів: інституційного (державно-церковні відносини), богословсько-аналітичного та критично-релігієзнавчого, що розглядає його

як складний світоглядний феномен сакралізації влади. Обґрунтовано доцільність міждисциплінарного підходу до аналізу етатизму як багатовимірної соціокультурної системи. Наукова новизна полягає у здійсненні цілісного філософсько-релігієзнавчого аналізу етатизму як форми взаємодії православної теології та політичної влади. Доведено, що в православному контексті державницькі ідеї набувають сакрального статусу та інтегруються у структуру релігійної свідомості, формуючи специфічну модель соціального порядку. Концептуалізовано ідеологему «русского мира» як сучасну форму православного етатизму та виявлено механізми інструменталізації релігії у процесах політичної легітимації. Показано, що етатизм зумовлює антропологічну трансформацію особистості, підпорядковуючи свободу й моральну автономію державницьким пріоритетам. Обґрунтовано, що він формує специфічний тип релігійної свідомості, у якому колективні цінності домінують над персоналістичними засадами християнської антропології. Уточнено зміст поняття «етатизм» через виокремлення його богословського, антропологічного та цивілізаційного вимірів. Доведено, що в умовах сучасних викликів релігійна традиція виступає як ресурс соціальної інтеграції та водночас може інструменталізуватися у політичних цілях. Етатизм інтерпретується як інтегративна світоглядна система, у межах якої релігійні та політичні смисли поєднуються у механізм легітимації влади та формування колективної ідентичності. Практичне значення дослідження полягає у розширенні теоретико-методологічних засад релігієзнавства та філософії релігії, а також можливості використання його результатів у науково-освітньому процесі, аналітичній діяльності та дослідженні сучасних релігійно-політичних процесів.

2. The relevance of this study stems from the growing role of the state in the sphere of ideological, moral, and religious regulation, a trend that has become particularly acute in the context of the Russian-Ukrainian war. Statism emerges as an ideological paradigm within which the state acquires a sacralized status and subordinates religious discourse to political goals, legitimizing violence and collective subjugation. This necessitates a comprehensive analysis of the historical, theological, and philosophical preconditions for the formation of statist thinking within the Orthodox tradition. This dissertation establishes the theoretical and methodological foundations for the study of statism, traces its origins in the early Christian tradition, and examines its evolution within the Byzantine model of Church-state relations. It analyzes the transformation of statism in contemporary Orthodoxy, particularly in the ideology of the “Russian World,” and identifies the civilizational, existential, and security dimensions of statist narratives in the context of the Russian-Ukrainian war. It has been established that, within Ukrainian academic discourse, statism is examined through several approaches: the institutional (state-church relations), the theological-analytical, and the critical-religious studies approach, which views it as a complex worldview phenomenon of the sacralization of power. The feasibility of an interdisciplinary approach to the analysis of statism as a multidimensional sociocultural system is substantiated. The scientific novelty lies in conducting a comprehensive philosophical and religious studies analysis of statism as a form of interaction between Orthodox theology and political power. It has been demonstrated that, within the Orthodox context, statist ideas acquire a sacred status and become integrated into the structure of religious consciousness, forming a specific model of social order. The ideologeme of the “Russian World” is conceptualized as a contemporary form of Orthodox statism, and mechanisms for the instrumentalization of religion in processes of political legitimation are identified. It is demonstrated that statism brings about an anthropological transformation of the individual, subordinating freedom and moral autonomy to the priorities of the state. It is argued that statism shapes a specific type of religious consciousness in which collective values take precedence over the personalistic principles of Christian anthropology. The meaning of the concept of “statism” is clarified by distinguishing its theological, anthropological, and civilizational dimensions. It has been demonstrated that, in the context of contemporary challenges, religious tradition serves as a resource for social integration and, at the same time, can be exploited for political purposes. Statism is interpreted as an integrative worldview system within which religious and political meanings are combined into a mechanism for legitimizing power and forming collective identity. The practical significance of this study lies in expanding the theoretical and methodological foundations of religious studies and the philosophy of religion, as well as in the potential for applying its findings in academic and educational contexts, analytical work, and research into contemporary religious and political processes.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Ситайло Ю. «Релігійні аспекти етатизму в контексті візантійської традиції». Українська полоністика, Том 20. Житомир: Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2022. С. 78–86. DOI: https://doi.org/10.35433/2220-4555.20.2022.phyl-3
- Ситайло Ю.В. «Принципи символічної влади і соборності в ідеології візантиїзму». Вісник Львівського університету, Випуск 49 (2023). Львів: Львівський університет, 2023. С. 129–136. DOI https://doi.org/10.30970/PPS.2023.49.16
- Ситайло Ю.В. «Візантизм як релігійне вчення православ'я». Актуальні проблеми філософії та соціології, 2024, Вип. 50. С. 95–100. DOI: https://doi.org/10.32782/apfs.v050.2024.16
- Ситайло Ю. «Візантійська спадщина у формуванні духовної ідентичності: український контекст інтерпретації». Вісник гуманітарних наук, 2025, Випуск №8 С. 1-22. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.15702556
- Ситайло Ю. «Вплив етатизму на релігійне вчення та політичну ідеологію». Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення: зб. наук. праць / за ред. О. Л. Соколовського. Житомир: Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2023. С. 135–139. https://eprints.zu.edu.ua/37090/1/%D0%90%D0%9F%D0%A4%D0%9D-2023%20%281%29.pdf
- Ситайло Ю.В. «Візантизм: символічна влада і соборність». Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (16–17 листопада 2023). Вінниця: ТОВ «ТВОРИ», 2024. С. 162–165. https://www.vnmu.edu.ua/downloads/pdf/zbirn_mat_konf_filosof.pdf
- Ситайло Ю.В. «Ідея соборності у Візантійській традиції». Філософія, філософські проблеми сучасності: зб. тез наук. конф. / Вінницький нац. мед. ун-т ім. М. І. Пирогова. Вінниця, 2024. С. 162–164. https://www.vnmu.edu.ua/downloads/pdf/zbirnyk_filisof_2024.pdf
- Ситайло Ю. «Релігійні аспекти етатизму в контексті російсько-української війни». Релігія, релігійна ідентичність та релігійні конфлікти у сучасному світі: зб. наук. праць / за ред. О. Л. Соколовського. Житомир: Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2025. С. 144–146. https://eprints.zu.edu.ua/44059/1/1.pdf
- Ситайло Ю. «Православ'я і візантизм: спадкоємність, трансформація, суперечності». Актуальні проблеми сучасної філософії та науки: виклики сьогодення: зб. наук. праць / за ред. А. Р. Кобетяка та ін. Житомир: Видавничий центр ЖДУ імені Івана Франка, 2025. С. 121–124. https://eprints.zu.edu.ua/44072/1/1.pdf

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: підвищення ефективності суспільного управління через урахування історико-релігійних чинників розвитку державності та забезпечення суспільства новими інформаційно-аналітичними матеріалами щодо ролі православного віровчення у формуванні державницьких ідей.

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами: 0111U000154

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соколовський Олег Леонідович

2. Oleh L. Sokolovsky

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2228-3040

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Житомирський державний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125208

Місцезнаходження: вул. В. Бердичівська, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Филипович Людмила Олександрівна

2. Liudmyla O. Fylypovych

Кваліфікація: д. філ. н., професор, 09.00.11

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут філософії імені Г. С. Сковороди Національної академії наук України

Код за ЄДРПОУ: 05417012

Місцезнаходження: вул. Трьохсвятительська, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лозовицький Василь Миколайович

2. Vasyl M. Lozovytskyi

Кваліфікація: д. філ. н., 09.00.14

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинська православна богословська академія

Код за ЄДРПОУ: 21733327

Місцезнаходження: вул. Градний Узвіз, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Козловець Микола Адамович

2. Mykola Kozlovets

Кваліфікація: д.філос.н., професор, 09.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1998-9042

Додаткова інформація: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=IJXFz3gAAAAJ; https://www.webofscience.com/wos/author/record/2028255

Повне найменування юридичної особи: Житомирський державний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125208

Місцезнаходження: вул. В. Бердичівська, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Гуцало Людмила Вікторівна

2. Liudmyla V. Hutsalo

Кваліфікація: к. і. н., доцент, 07.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-2627-3520

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Житомирський державний університет імені Івана Франка

Код за ЄДРПОУ: 02125208

Місцезнаходження: вул. В. Бердичівська, Житомир, Житомирський р-н., 10008, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Ковтун Наталія Михайлівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Ковтун Наталія Михайлівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Мирончук Наталія Миколаївна
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна